

SECTION 5. LABOR LAW

DOI: 10.46299/ISG.2024.MONO.LEGAL.1.5.1

5.1 Особливості правового регулювання охорони праці на морському транспорті

Вступ. Морський транспорт, будучи однією з ключових ланок світової економіки, відіграє життєвоважливу роль у глобальній торгівлі та перевезенні вантажів. Водночас ця галузь є однією з найбільш ризикованих для працівників, де вони зіштовхуються з різноманітними фізичними, хімічними, біологічними та ергономічними небезпеками. Враховуючи специфічні умови праці на морі, включаючи тривалу ізоляцію, суворі погодні умови, роботу з важким обладнанням та потенційну небезпеку піратських атак, охорона праці стає не лише актом гуманізму, але й стратегічною необхідністю.

Розуміння ризиків, асоційованих з морськими професіями, вимагає від держав, регуляторних органів, судновласників та екіпажів спільних зусиль з мінімізації потенційних небезпек та забезпечення належних умов праці (Грибан & Негодченко, 2011). Так, основним завданням правового регулювання в цій сфері є розробка та впровадження ефективних норм і стандартів, які б забезпечували високий рівень безпеки та охорони здоров'я моряків.

В контексті глобалізації та зростання міжнародної торгівлі, важливість уніфікації правил охорони праці на міжнародному рівні стає особливо актуальною. Це зумовлено необхідністю створення однакових умов конкуренції для судновласників та забезпечення захисту моряків незалежно від прапора, під яким пливе судно. Міжнародні конвенції та стандарти слугують основою для такої уніфікації, закладаючи мінімальні вимоги, які мають бути реалізовані на національному рівні через відповідне законодавство (Fotteler, Andrioti Bygvraa, & Jensen, 2020).

При цьому, важливо враховувати, що виклики охорони праці на морському транспорті еволюціонують разом з розвитком технологій, зміною глобальних торговельних маршрутів та зростанням свідомості про необхідність захисту

довкілля. Така динаміка вимагає постійного перегляду та оновлення правових норм і стандартів, адаптації до нових викликів, які включають, серед іншого, забезпечення безпеки навігації в умовах зміни клімату, протидію піратству та нелегальній міграції, впровадження новітніх технологій для підвищення безпеки праці.

Ключовим аспектом у забезпеченні безпеки мореплавства є впровадження комплексного підходу, який включає не тільки строге дотримання правових норм, але й розвиток культури безпеки серед екіпажу, регулярне навчання та інструктажі, а також використання сучасних засобів техніки безпеки та аварійно-рятувального обладнання. Особливу увагу слід приділяти психологічному аспекту роботи моряків, забезпечуючи належну підтримку та консультування для мінімізації стресу та запобігання професійному вигоранню. Водночас розвиток міжнародного співробітництва та обміну інформацією між країнами та міжнародними організаціями відіграє вирішальну роль у стандартизації охорони праці на морському транспорті. Така взаємодія сприяє не тільки узгодженню правових норм, але й обміну кращими практиками, досвідом управління безпекою та охороною здоров'я на робочому місці (Bauer, 2007).

Враховуючи вищесказане, вступ до проблематики охорони праці на морському транспорті вимагає не лише глибокого розуміння існуючих викликів та ризиків, але й визнання потреби у постійному вдосконаленні правового регулювання, адаптації до змінюваних умов та впровадженні інноваційних підходів для забезпечення високого рівня безпеки та захисту прав працівників морського транспорту. Це, як зазначають в літературі (Mantoju, 2021), зобов'язує до співпраці всіх зацікавлених сторін - від міжнародних організацій до окремих судновласників та екіпажі в, щоб забезпечити реалізацію комплексних заходів охорони праці, що спрямовані на зменшення ризиків та покращення умов праці.

Значення цього підходу не можна недооцінювати, адже безпека та охорона здоров'я на морі безпосередньо впливають не лише на життя та здоров'я моряків, але й на ефективність морського транспорту як ключового ланцюга в глобальній логістичній системі. Вдосконалення правового регулювання в цій галузі, таким

чином, є справою високої важливості, яка вимагає постійного моніторингу, оцінки та, за необхідності, оновлення існуючих норм і правил.

Історичний розвиток міжнародного регулювання охорони праці на морі є свідченням визнання глобальною спільнотою необхідності встановлення високих стандартів безпеки та здоров'я для моряків, задля забезпечення їх захисту у складних та часто небезпечних умовах морських перевезень. Від самого початку, історія цього процесу регулювання ознаменована поступовим розширенням обсягу та глибини нормативної бази, спрямованої на покращення умов праці на морі, яка еволюціонувала від окремих національних ініціатив до комплексного міжнародного законодавства.

Початкові спроби регулювання умов праці моряків здійснювались на національному рівні в кінці XIX - на початку XX століття, коли промислова революція та зростання міжнародної торгівлі спричинили збільшення обсягів морських перевезень. Втім, зі зростанням глобалізації та міжнародної кооперації з'явилася потреба в уніфікованих міжнародних стандартах, які б забезпечували однаковий рівень захисту моряків незалежно від прапора, під яким пливе судно.

Одним із перших значних кроків на шляху до міжнародного регулювання стала діяльність Міжнародної організації праці (МОП), заснованої у 1919 році. МОП швидко визначила охорону праці на морі як один з пріоритетних напрямків своєї діяльності, що призвело до прийняття цілої серії конвенцій, спрямованих на поліпшення умов праці моряків, включно з конвенціями щодо мінімального віку, медичного обстеження, трудових угод, годин роботи на морі та відпочинку.

Значний вплив на розвиток міжнародного регулювання мав прийом у 2006 році Міжнародної конвенції про працю в морському судноплаванні (MLC, 2006), що відома як «Морська хартія праці». Цей документ об'єднав та актуалізував велику кількість існуючих стандартів МОП, встановивши комплексний міжнародний регламент, спрямований на забезпечення гідних умов праці для всіх моряків.

Роль Міжнародної морської організації (ММО) також важко переоцінити. Заснована у 1948 році, ММО відіграє ключову роль у розробці міжнародних

конвенцій та норм, що регулюють питання безпеки мореплавства, запобігання забрудненню морського середовища від суден, а також підготовку та дипломування моряків. Конвенції, такі як SOLAS, MARPOL та STCW, суттєво вплинули на підвищення рівня безпеки та охорони праці на морі (Ntovas, 2014).

Важливим аспектом історичного розвитку є також усвідомлення необхідності неперервного оновлення та адаптації міжнародних норм і стандартів до сучасних умов і викликів, що включає технологічний розвиток, зміни клімату та геополітичні зміни. Це вимагає від міжнародної спільноти гнучкості, співпраці та відданості ідеї забезпечення максимально можливого рівня захисту моряків.

Таким чином, історичний розвиток міжнародного регулювання охорони праці на морі демонструє постійне прагнення глобальної спільноти до покращення умов праці та безпеки моряків через розробку, прийняття та впровадження всеосяжних міжнародних норм і стандартів. Цей процес є важливим кроком на шляху до забезпечення гідної праці для всіх моряків, незалежно від їх географічного положення чи прапора, під яким пливе судно.

Міжнародна конвенція про працю в морському судноплаванні 2006 року, відома також як «Морська хартія праці» (далі – Конвенція), являє собою наочний доказ поступу у правовому регулюванні охорони праці на морському транспорті, встановлюючи комплексні міжнародні стандарти для забезпечення належних умов праці моряків (Vatan, 2018). Конвенція, створена під егідою Міжнародної організації праці (МОП), є уніфікованим документом, який згуртовує права, обов'язки та соціальні гарантії для морських працівників, охоплюючи майже всі аспекти роботи на морі. Структурно конвенція об'єднує статті, регуляції та кодекс практик, де статті визначають основні принципи та зобов'язання, регуляції встановлюють стандарти, а кодекс практик пропонує керівництво для їх впровадження. Вона розгортається через ряд титулів, які детально розписують мінімальні вимоги до моряків, що дозволяють їм працювати на судні, умови праці, житлові умови, харчування, охорону здоров'я, медичне обслуговування, соціальну безпеку та ведення справ моряків. Значна увага приділяється

впровадженню та дотриманню положень конвенції, включаючи обов'язкові інспекції суден та сертифікацію. Країни, що ратифікували конвенцію, взяли на себе зобов'язання проводити регулярні перевірки для забезпечення виконання встановлених стандартів, що свідчить про вагомість та серйозність намірів міжнародної спільноти щодо покращення умов праці на морі. Конвенція не лише забезпечує рамки для гідних умов праці, але й сприяє розвитку культури безпеки на морі, підкреслюючи значення здоров'я, благополуччя моряків та високі стандарти їх життя (Vatan, 2018). Вона відіграє ключову роль у формуванні глобальних стандартів, спрямованих на створення безпечного та справедливого робочого середовища на морському транспорті, закладаючи фундамент для майбутніх покращень в галузі морської праці.

Ця конвенція стала знаковою подією, що засвідчує колективну відданість міжнародної спільноти принципам гуманізму та соціальної справедливості у морській індустрії. Вона відображає глибоке розуміння того, що безпека та здоров'я моряків є не лише їхнім особистим правом, але й необхідною умовою ефективності та стабільності морського транспорту як невід'ємної частини світової економіки.

Особлива увага в Конвенції до комплексного підходу до охорони праці на морі, що включає як фізичні, так і психологічні аспекти роботи, підкреслює інтегрований погляд на благополуччя моряків. Завдяки цьому, конвенція спонукає до ширшого застосування передових практик та інноваційних рішень у галузі безпеки та здоров'я, водночас надаючи чіткий механізм для контролю та оцінки стандартів праці на міжнародному рівні.

Значення Конвенції 2006, перевищує рамки простої регуляції, стаючи символом глобальної солідарності та спільної відповідальності за долю тих, хто працює на морі. Вона закладає основу для постійного діалогу між урядами, роботодавцями, працівниками та іншими зацікавленими сторонами, щоб забезпечити, щоб права моряків залишалися в центрі уваги при розвитку морської індустрії.

Конвенція є втіленням усвідомлення того, що гідність, безпека та благополуччя моряків є невіддільною частиною успіху глобального морського сектора. Вона продовжує впливати на поліпшення умов праці на морі, спонукаючи до подальших інновацій та вдосконалень у цій важливій галузі.

Роль Міжнародної морської організації (ММО) у регулюванні охорони праці на морі. Роль ММО у регулюванні охорони праці на морі є вирішальною, оскільки вона відповідає за розробку і прийняття міжнародних конвенцій та кодексів, що встановлюють стандарти безпеки на морі, включаючи безпеку праці моряків. Ця організація, створена з метою сприяння безпечному, безпековому та ефективному мореплавству на міжнародному рівні, грає ключову роль у формуванні норм, які забезпечують захист життя та здоров'я моряків, а також захист морського середовища.

Одним з найважливіших документів, розроблених ММО, є Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі (SOLAS), яка встановлює обов'язкові стандарти для конструкції, обладнання та експлуатації суден з метою забезпечення їх безпеки. SOLAS впливає на охорону праці, вимагаючи від судновласників вжиття заходів для запобігання аваріям на морі та забезпечення високого рівня готовності до евакуації та рятувальних операцій (Dragomir, 2019).

Іншим ключовим документом є Міжнародний кодекс з охорони суден і портових засобів (ISPS кодекс), який спрямований на забезпечення безпеки суден та портових об'єктів шляхом запобігання актам тероризму. ISPS кодекс вимагає від судновласників розробки та впровадження охоронних планів, що непрямо сприяє підвищенню рівня охорони праці на судах.

Міжнародний кодекс з підготовки та дипломування моряків і несення вахти (STCW) встановлює уніфіковані вимоги до підготовки моряків, їх кваліфікації та несення вахти. Цей кодекс сприяє підвищенню професійних стандартів серед моряків, що, в свою чергу, покращує умови їхньої праці та знижує ризик виникнення аварійних ситуацій на морі.

ММО також відіграє важливу роль у сприянні міжнародній співпраці та обміну інформацією між країнами-членами, що дозволяє постійно

вдосконалювати існуючі стандарти та розробляти нові підходи до забезпечення безпеки мореплавства та охорони праці на морі. Через це ММО відіграє ключову роль у формуванні глобальної системи норм та правил, які спрямовані на захист життя та здоров'я моряків, забезпечуючи високий рівень безпеки на морі.

Різносторонній характер правового регулювання охорони праці на морі. На національному рівні країни впроваджують власне законодавство, яке відповідає міжнародним нормам та регулює охорону праці на морському транспорті в межах своєї юрисдикції. Цей процес інкорпорації міжнародних стандартів у національне законодавство є ключовим для забезпечення єдності та ефективності у сфері охорони праці моряків, створюючи солідну правову базу для захисту їх прав та безпеки.

У сфері морського транспорту України трудові відносини з моряками регулюються комплексом нормативно-правових актів, які визначають правові, економічні та соціальні основи діяльності морського та річкового транспорту, включаючи аспекти працевлаштування, умов праці, охорони праці та соціального захисту моряків. В Україні ключові принципи охорони праці закріплені в Конституції України, Кодексі законів про працю (Трудовий кодекс, КЗпП України), Законі України «Про охорону праці», додаткових законодавчих актів, а також нормативно-правових документів, розроблених відповідно до них.

Згідно з конституційними засадами, людина, її життя та здоров'я, честь та гідність безпека є найвищою цінністю (стаття 3 Конституції України). Стаття 43 гарантує кожному право не тільки на роботу, а й на умови праці, що не шкодять здоров'ю; стаття 49 – право на медичну допомогу та страхування.

Трудовий кодекс створює основу для регулювання трудових відносин, сприяючи продуктивності та зростанню добробуту працівників, зміцненню трудової дисципліни. Правові норми про працю забезпечують високі стандарти робочого середовища, ефективний захист трудових прав. Реалізація права на працю здійснюється через укладання трудових договорів, що створює основу для юридичного захисту працівників. Закон «Про охорону праці» деталізує напрямки застосування конституційних гарантій громадянам, вказуючи на його

застосування в усіх установах, підприємствах, організаціях без винятку, а також для всіх працівників, зайнятих в цих організаціях.

Закон України «Внутрішній водний транспорт» визначає правові засади діяльності у цій сфері, в тому числі питання, пов'язані з трудовою діяльністю моряків. Важливе місце у регулюванні трудових відносин займає Закон України «Про охорону праці», який встановлює основи забезпечення безпечних умов праці, включаючи специфіку роботи на морі.

Міжнародні стандарти, зокрема Конвенція Міжнародної організації праці № 147 «Про мінімальні норми на морських суднах» та Конвенція про працю в морському судноплавстві, 2006 року (MLC, 2006), до яких Україна приєдналася, встановлюють міжнародні стандарти праці для моряків. Ці конвенції вимагають від держав-учасниць забезпечення гідних умов праці для моряків, їхнього соціального захисту, а також встановлення вимог до навчання та кваліфікації.

Накази та інструкції Міністерства інфраструктури України деталізують питання, пов'язані з безпекою праці на морі, сертифікацією, навчанням та кваліфікацією моряків, забезпечуючи таким чином виконання вимог міжнародних конвенцій та національного законодавства.

Таким чином, правове регулювання трудових відносин з моряками в Україні здійснюється на основі комплексного підходу, що включає як національне законодавство, так і міжнародні норми. Це забезпечує захист прав моряків, встановлює вимоги до умов їхньої праці та сприяє безпеці мореплавства.

Варто зазначити, що кожна країна має свій унікальний набір законів та інших нормативних інструментів, які відображають місцеві умови та потреби, однак вони мають бути у відповідності з міжнародними угодами та стандартами. Це включає законодавство, що регулює умови праці, здоров'я та безпеку на робочому місці, соціальне забезпечення, а також процедури інспекції та сертифікації суден.

Процес адаптації міжнародних норм до національного контексту вимагає глибокого розуміння міжнародного морського права, а також специфіки морської

індустрії країни. Це спонукає до взаємодії урядів з професійними асоціаціями, союзами моряків, судновласниками та іншими зацікавленими сторонами, щоб забезпечити, що національне законодавство не тільки відповідає міжнародним вимогам, але й ефективно адресує реальні потреби та виклики, з якими стикаються моряки.

Важливою складовою національного регулювання є механізми контролю та виконання законодавства, що включають регулярні інспекції суден, аудити умов праці та процедури жалоб. Це забезпечує дотримання судновласниками та операторами встановлених стандартів та вимог, сприяючи таким чином безпеці, здоров'ю та благополуччю моряків.

Крім того, національне законодавство часто передбачає підвищення кваліфікації та навчання моряків, що є важливим аспектом підвищення загальної безпеки мореплавства. Через це країни розробляють спеціальні програми та курси, спрямовані на забезпечення моряків необхідними знаннями та навичками для безпечної роботи на морі.

Таким чином, національне законодавство відіграє ключову роль у реалізації міжнародних стандартів охорони праці на морському транспорті, створюючи міцну основу для захисту прав та інтересів моряків, а також сприяючи безпеці та ефективності морських перевезень на глобальному рівні.

Структура та елементи інституту охорони праці в морському судноплавстві. Інститут охорони праці в морському судноплавстві є комплексною системою, яка включає в себе низку ключових складових підінститутів, спрямованих на забезпечення безпеки, здоров'я та благополуччя моряків під час виконання їхніх професійних обов'язків. Тож схарактеризуємо нижче основні складові цього інституту.

Професійна підготовка та сертифікація. Ефективна система підготовки та перепідготовки моряків, що включає навчання з питань безпеки життєдіяльності, першої допомоги, пожежної безпеки та інших аспектів, важливих для забезпечення безпеки на морі.

Встановлення мінімального віку для праці на борту судна є основоположним каменем у забезпеченні захисту молодих моряків. Прийняттям цього регулювання міжнародна спільнота демонструє свою відданість принципам, які вберігають молодь від ризикованих та шкідливих умов праці. Визначення мінімального віку в 16 років на момент первісного набрання чинності конвенцією, а також подальше підвищення цього порогу до 18 років в певних умовах, відображає зростаючу увагу до потреб молодих моряків та зусиль по їх соціальному захисту. Заборона на працю в нічний час для осіб віком до 18 років є ще одним важливим заходом, спрямованим на забезпечення сприятливих умов праці для молоді. Визначення нічного часу у відповідності до національного законодавства та практики забезпечує гнучкість у застосуванні цього правила, дозволяючи враховувати особливості різних країн та судноплавних компаній. Однак, можливість винятків із цього правила у випадках, коли дотримання обмежень щодо праці в нічний час може перешкоджати ефективній професійній підготовці, вказує на необхідність знаходження балансу між захистом молодих моряків та їх професійним розвитком (Zhao, Zhang, Zhao, & He, 2023).

Ще однією критичною вимогою є заборона на залучення моряків до 18 років до робіт, які можуть загрожувати їхньому здоров'ю або безпеці. Визначення типів таких робіт на національному рівні або через компетентний орган після консультацій із зацікавленими організаціями судновласників і моряків є ключовим кроком у створенні безпечного робочого середовища. Це не лише сприяє здоров'ю і безпеці молодих моряків, але й підкреслює важливість консультативного процесу та участі всіх зацікавлених сторін у визначенні найкращих практик охорони праці.

Керівний принцип, що регламентує умови праці та життя молодих осіб віком до 18 років, підкріплює необхідність особливої уваги до цієї категорії працівників. Врахування їхніх потреб і забезпечення умов, що відповідають їхньому віку та фізичному розвитку, є фундаментом для створення гармонійного і продуктивного робочого середовища на борту суден.

Одним з ключових елементів Конвенції є правило 2.1, яке встановлює чіткі вимоги до трудових договорів моряків. Згідно з цим правилом, умови зайнятості моряка мають бути чітко викладені у письмовому договорі, який відповідає встановленим нормам та є підтвердженням правовими санкціями. Це забезпечує захист прав моряків і допомагає уникнути будь-яких непорозумінь щодо умов їхньої праці. Стандарт A2.1 детально розглядає вимоги, які мають бути виконані у трудових договорах моряків. Зокрема, він передбачає, що кожен моряк має право ознайомитися з умовами договору перед його підписанням, отримати консультації стосовно договору та мати достатньо часу для ухвалення рішення. Крім того, кожна держава-член зобов'язана вжити заходів для забезпечення того, щоб умови наймання моряків були чітко та відкрито доступні на борту судна, а також для компетентних органів у портах заходу. Особлива увага в Конвенції приділяється колективним договорам, які можуть входити у трудовий договір моряка або доповнювати його. Це підкреслює значення колективного представництва моряків та сприяє підвищенню стандартів їхньої праці через колективні переговори. Додатково, Конвенція встановлює чіткі положення щодо мінімального строку повідомлення для розірвання трудового договору, як зазначено в стандарті A2.1, пункт 5, підкреслюючи необхідність захисту як моряків, так і судновласників. Цей аспект забезпечує обом сторонам достатньо часу для адекватної підготовки до зміни обставин, мінімізуючи потенційний негативний вплив на їхню діяльність або благополуччя. Конвенція вимагає, щоб тривалість мінімального строку повідомлення була встановлена після консультацій із зацікавленими організаціями судновласників і моряків, забезпечуючи таким чином збалансований підхід, що враховує інтереси обох сторін.

Важливість розробки та належного виконання трудових договорів, які відповідають міжнародним стандартам і національному законодавству, не може бути недооцінена. Вона слугує гарантією для моряків, що їхні трудові права будуть захищені, а умови праці – справедливими та прозорими. Конвенція MLC 2006 відіграє ключову роль у формуванні цих стандартів, забезпечуючи, щоб

трудо́ві дого́вори були не лише формальним документом, а реальним інструментом захисту прав моряків.

Також, Конвенція закликає до введення додаткових механізмів контролю для перевірки дотримання умов трудових договорів, включно з портовими державними інспекціями, як зазначено у Правилі 5.2. Це забезпечує додатковий рівень захисту, гарантуючи, що моряки, незалежно від того, під яким прапором пливе судно, отримують гарантовані їм права та умови праці.

Одним із засобів охорони праці на морському транспорті є гарантії заробітної плати та оплати праці.

Згідно з правилом 2.2., основною метою є забезпечення регулярної та повної виплати заробітної плати морякам відповідно до умов їх трудового договору. Важливо, що виплати здійснюються не рідше ніж раз на місяць і відповідають умовам чинного колективного договору, як це зазначено у стандарті A2.2., пункт 1. Це правило не тільки підкреслює значення регулярності та прозорості у виплатах, але й вимагає від держав-членів вживати заходів для гарантії такої практики.

Конвенція також передбачає, що моряки повинні отримувати щомісячний звіт про свої належні платежі, включаючи інформацію про заробітну плату, додаткові платежі та використовувані ставки обмінного курсу (стандарт A2.2., пункт 2). Цей звіт сприяє забезпеченню прозорості та дозволяє морякам ефективно контролювати свої фінансові права.

Стандарт також вимагає від судновласників надавати морякам можливості для відправлення всіх або частини їх заробітків своїм родинам чи утриманцям у вигляді банківських переказів або інших аналогічних засобів, що визначено у пункті 4 стандарту A2.2. Важливо, що плата за ці послуги має бути розумною, а ставка обмінного курсу – справедливою (стандарт A2.2., пункт 5).

Керівний принцип B2.2. висвітлює ключові аспекти, пов'язані з обчисленням та виплатою заробітної плати, включно з умовами для понаднормової роботи та мінімальною заробітною платою. Зокрема, керівний принцип B2.2.2. стосується обчислення заробітної плати та визначає вимоги до

обліку понаднормової роботи, а керівний принцип В2.2.3. закликає до встановлення мінімальної заробітної плати через консультативний процес із зацікавленими сторонами.

Аналізуючи викладене, можна зробити висновок, що Конвенція MLC 2006 встановлює комплексні міжнародні стандарти для забезпечення справедливої оплати праці моряків, що включає регулярність виплат, прозорість умов праці та заробітної плати, а також механізми захисту та вирішення скарг. Ці положення сприяють підвищенню соціального захисту моряків та відображають загальноприйняті принципи гідної праці.

Тепер розглянемо такий інститут охорони праці як стандарти робочого часу та часу відпочинку.

Ці положення мають вирішальне значення для забезпечення здоров'я та благополуччя моряків, запобігання утомі та підтримки ефективності їх роботи на борту суден.

Згідно з правилом 2.3 Конвенція вимагає від держав-членів регулювання тривалості робочого часу та часу відпочинку моряків, забезпечуючи, щоби моряки мали регульований робочий час і достатньо часу для відпочинку. Основною метою цього правила є створення безпечних і здорових умов праці на борту суден, що важливо для підтримки високого рівня безпеки плавання та захисту морського довкілля.

Стандарт А 2.3. встановлює конкретні межі для робочого часу і часу відпочинку, вимагаючи, щоб максимальна тривалість робочого часу не перевищувала 14 годин протягом будь-якого 24-годинного періоду та 72 годин протягом будь-якого семиденного періоду. Альтернативно, мінімальна тривалість часу відпочинку повинна становити не менше десяти годин протягом будь-якого 24-годинного періоду та 77 годин протягом будь-якого семиденного періоду. Такі вимоги спрямовані на запобігання утомі моряків, що є критично важливим для забезпечення безпеки на морі.

Конвенція також визнає, що нормальна тривалість робочого часу моряків, як і інших працівників, повинна розраховуватися на основі восьмигодинного

робочого дня з одним вихідним днем на тиждень і відпочинком у святкові дні, але дозволяє державам-членам встановлювати більш сприятливі умови через колективні договори (стандарт A2.3., пункт 3).

Додатково, стандарт підкреслює необхідність враховувати ризик, пов'язаний з утомою моряків, та вимагає від держав-членів приймати відповідні заходи для забезпечення достатнього часу відпочинку, особливо для тих моряків, які відповідають за безпеку плавання та безпечну експлуатацію судна (стандарт A2.3., пункт 4).

У пункті 14 стандарту A2.3. визнається право капітана вимагати від моряків працювати необхідну кількість годин у надзвичайних обставинах для забезпечення безпеки судна, людей на борту або вантажу, а також надання допомоги іншим суднам чи людям, що терплять нещастя в морі, з подальшим забезпеченням адекватного періоду відпочинку після відновлення нормальної ситуації.

Керівний принцип B2.3. розглядає специфічні вимоги до робочого часу і часу відпочинку для молодих моряків, встановлюючи, що тривалість їх робочого часу не повинна перевищувати восьми годин на день і 40 годин на тиждень, з наданням достатнього часу для обідніх перерв і коротких відпочинків після кожних двох годин безперервної роботи, з метою запобігання утомі та забезпечення ефективної підготовки молодих моряків.

Аналізуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що Конвенція MLC 2006 встановлює чіткі міжнародні стандарти для регулювання робочого часу і часу відпочинку моряків, що спрямовані на захист їхнього здоров'я і благополуччя, запобігання утомі та підтримку високого рівня безпеки на морі. Положення цієї конвенції відображають зобов'язання міжнародної спільноти щодо забезпечення гідних умов праці для моряків, регулюючи важливі аспекти їхнього робочого життя.

Нарешті, керівний принцип 2.4 Конвенції деталізує механізми обчислення, надання та використання щорічної відпустки моряками, враховуючи специфіку їхньої професії.

Згідно з цим принципом, умови, які не передбачені при найманні, але виконані працівником, зараховуються до стажу роботи, що має значення для розрахунку відпустки. Також враховуються періоди відсутності на роботі через проходження затверджених курсів морської професійної підготовки або через хворобу, травму, вагітність та пологи. Рівень оплати під час щорічної відпустки визначається на основі звичайного рівня винагороди моряка.

Інші важливі аспекти, які висвітлюються у статті, включають положення про те, що офіційні й традиційні свята не включаються до щорічної відпустки, а також правила щодо використання відпустки. Моряки мають право використовувати щорічну відпустку в місці, де у них є істотні зв'язки, та не можуть бути змушені без своєї згоди використовувати відпустку в іншому місці, окрім випадків, передбачених трудовим договором, національним законодавством або нормативно-правовими актами.

Особлива увага приділяється молодим морякам віком до 18 років, для яких передбачені спеціальні заходи, що забезпечують їх право на відпустку, особливо у випадках, коли судно не повертається до країни проживання протягом тривалого часу.

Медичне обслуговування та контроль за станом здоров'я. Медичне обслуговування та контроль за станом здоров'я моряків займають ключове місце в Конвенції 2006 року про працю в морському судноплаванні, яка має на меті забезпечення гідних умов праці для моряків на глобальному рівні. Стаття IV Конвенції особливо підкреслює право кожного моряка на охорону здоров'я, медичне обслуговування, соціально-побутове обслуговування та на інші форми соціального захисту. Ця норма відображає фундаментальний принцип, що моряки, як і всі працівники, заслуговують на високий рівень захисту свого здоров'я та безпеки на робочому місці (Zarie & Barati, 2021).

Конвенція закладає міцний фундамент для встановлення стандартів, які гарантують морякам доступ до кваліфікованої медичної допомоги як на борту судна, так і на березі. Це означає, що держави-члени мають зобов'язання не лише забезпечити належне медичне обладнання та медикаменти на борту, але й

гарантувати, що моряки мають можливість отримати необхідну медичну допомогу в портах.

Однак, детальні положення щодо організації медичного обслуговування, вимог до медичних свідочів моряків, а також конкретні заходи контролю за станом їх здоров'я розробляються і впроваджуються на національному рівні в рамках юрисдикції кожної держави-члена. Це дозволяє адаптувати вимоги Конвенції до специфічних умов і потреб морського судноплавства в різних регіонах.

Крім того, Конвенція визнає важливість профілактичних заходів та охорони праці, спрямованих на запобігання професійним захворюванням і травмам серед моряків, що вимагає від судновласників та операторів забезпечення безпечних умов праці на борту суден.

Безпека суден. Хоча Конвенція 2006 року не містить прямих згадок про детальні стандарти технічного обладнання суден, вона встановлює чіткі вимоги до умов праці на судах, що неодмінно впливає на безпеку мореплавства та ефективність судової діяльності.

У пункті 3 Статті IV Конвенції гарантується кожному моряку право на безпечне та надійне робоче місце, що відповідає сучасним нормам техніки безпеки. Це підкреслює обов'язок судновласників та держав-членів забезпечувати судна технічно справним обладнанням і системами, які запобігають аваріям та інцидентам.

Держави-члени, за Статтею V, зобов'язуються ефективно здійснювати юрисдикцію та контроль над суднами, що плавають під їх прапором, забезпечуючи виконання законодавства та нормативно-правових актів, що стосуються технічної безпеки суден.

Також, Стаття VI наголошує на важливості Правил та Частини А Кодексу, які включають обов'язкові стандарти щодо умов праці на судах. Хоча безпосередньо технічне обладнання може не згадуватися, забезпечення безпеки мореплавства вимагає наявності відповідного обладнання та систем на борту.

З огляду на це, можна констатувати, що Міжнародна конвенція про працю в морському судноплавстві 2006 року створює юридичну основу для забезпечення безпеки мореплавання через встановлення мінімальних стандартів праці, що неодмінно включає в себе і вимоги до технічного стану суден. Це зобов'язує держави-члени МОП та судовласників до ретельного дотримання стандартів безпеки, включаючи технічне обслуговування та обладнання суден, для захисту життя та здоров'я моряків.

Умови праці та відпочинку. Конвенція закладає фундаментальні принципи та права у сфері регулювання тривалості робочого часу та забезпечення достатнього відпочинку для моряків, що виступає невід'ємною частиною забезпечення їхньої безпеки та здоров'я. Центральним у цьому контексті є Правило 2.3, яке ставить своєю метою забезпечення регульованого робочого часу та часу відпочинку для моряків, розуміючи це як основу для забезпечення гідних умов праці на морі.

Кожна держава-член, у відповідності до Конвенції, зобов'язується регулювати тривалість робочого часу або часу відпочинку моряків, ставлячи за мету забезпечення максимальної тривалості робочого часу або мінімальної тривалості часу відпочинку за певні періоди часу. Це регулювання має враховувати особливості морської праці, включаючи непередбачуваність та необхідність гарантування безпеки та ефективності морських операцій.

Серед ключових положень, що стосуються робочого часу та часу відпочинку, вказано, що максимальна тривалість робочого часу не повинна перевищувати 14 годин протягом будь-якого 24-годинного періоду та 72 годин протягом будь-якого семиденного періоду. Мінімальна тривалість часу відпочинку має становити не менше десяти годин протягом будь-якого 24-годинного періоду та 77 годин протягом будь-якого семиденного періоду. Ці межі створені з метою забезпечення адекватного відпочинку для моряків, що має велике значення для збереження їхнього здоров'я та продуктивності праці.

Важливою є вимога про те, що час відпочинку може бути поділений не більш ніж на два періоди, один з яких повинен тривати не менше шести годин, а

інтервал між послідовними періодами відпочинку не повинен перевищувати 14 годин (Jing, 2023).

Таке регулювання сприяє запобіганню перевтомі та забезпеченню безпеки мореплавання, оскільки втомлені моряки не здатні ефективно виконувати свої обов'язки, що може призвести до аварій та інцидентів на морі.

Конвенція також наголошує на важливості гнучкості у регулюванні робочого часу та часу відпочинку, визнаючи, що певні експлуатаційні обставини, наприклад, необхідність проведення невідкладних робіт на судні, можуть вимагати відхилення від загальних правил. В таких випадках передбачається, що морякам повинен бути наданий адекватний компенсаційний відпочинок, що спрямований на відновлення їхнього здоров'я та запобігання перевтомі.

Вимоги щодо регулювання робочого часу та забезпечення достатнього відпочинку моряків згідно з Конвенцією підкреслюють необхідність документування та контролю за дотриманням цих норм. Конвенція вимагає від держав-членів забезпечити ведення точного обліку робочого часу моряків або їхнього часу відпочинку, що є ключовим елементом для перевірки виконання вимог Конвенції та забезпечення відповідності міжнародним стандартам.

Регулювання тривалості робочого часу та забезпечення достатнього відпочинку моряків, таким чином, відіграють критичну роль у забезпеченні їхнього фізичного та психічного здоров'я, що безпосередньо впливає на безпеку та ефективність морських операцій (Jing, 2023).

Впровадження та дотримання цих вимог забезпечує створення безпечного та здорового робочого середовища на борту, що є фундаментальною метою Конвенції про працю в морському судноплавстві 2006 року.

Психологічна підтримка. Слід зазначити, що ані у законодавстві України, ані у джерелах міжнародного права не можна знайти безпосереднього відображення положень, що стосуються психологічної підтримки моряків у традиційному розумінні цього терміну. Проте, з урахуванням широкого спектра аспектів гідної праці, що є предметом правового регулювання зокрема Конвенції, можна стверджувати, що різноманітні її положення непрямо сприяють

створенню умов, які можуть мати позитивний вплив на психологічний стан моряків.

Так, однією з ключових областей, які мають значення для психологічного благополуччя моряків, є забезпечення належних умов праці та життя на борту, включно з медичним обслуговуванням, соціальним захистом, умовами проживання, відпочинку, харчуванням та особистою безпекою. Розглядаючи Конвенцію через призму психологічної підтримки, слід виділити кілька аспектів:

1) *Соціальне забезпечення* (Правило 4.5) – передбачає забезпечення моряків доступом до широкого спектру соціальних послуг, що несумнівно впливає на їхнє психологічне благополуччя. Наявність надійної соціальної підтримки допомагає морякам впоратися зі стресами та психологічними викликами, що можуть виникнути під час тривалих плавань.

2) *Медичне обслуговування та здоров'я* – хоча прямо про психологічну підтримку не йдеться, акцент на доступності медичних послуг на борту, включно з профілактичними заходами та медичними оглядами, створює фундамент для забезпечення психологічного здоров'я моряків.

3) *Навчання та підготовка* (Правило 1.3) – включає положення про необхідність проходження моряками підготовки, що може включати елементи психологічної стійкості та стресостійкості, сприяючи тим самим підвищенню їхньої здатності адаптуватися до викликів морського життя.

Важливо відзначити, що хоча Конвенція не містить спеціалізованих розділів, присвячених безпосередньо психологічній підтримці, вона створює основу для комплексного підходу до забезпечення благополуччя моряків, враховуючи, що психологічне здоров'я є невід'ємною частиною загального здоров'я і безпеки на роботі. Підтримка психологічного здоров'я моряків може бути досягнута через реалізацію положень Конвенції, спрямованих на створення безпечного робочого середовища, захист від усіх форм насильства та забезпечення соціального захисту.

Зокрема, важливість врахування аспектів психологічного благополуччя моряків підкреслюється в контексті забезпечення достатнього відпочинку

(Правило 2.3), що дозволяє знизити ризик перевтоми та стресу, тим самим сприяючи збереженню психічного здоров'я. Додатково, положення Конвенції про житлово-побутові умови на борту (Правило 3.1) та вимоги до харчування та кейтерингу (Правило 3.2) несуть в собі індиректну підтримку психологічного здоров'я, оскільки якісне харчування та комфортні умови проживання сприяють покращенню загального самопочуття та зниженню рівня стресу.

Враховуючи вищевикладене, слід визнати, що Конвенція про працю в морському судноплавстві 2006 року, хоч і не зосереджується безпосередньо на психологічній підтримці, тим не менш створює міцну основу для розвитку таких ініціатив з боку держав-членів, судновласників та інших зацікавлених сторін, спрямованих на забезпечення гідних умов праці, що включають в себе й аспекти психологічного благополуччя моряків (Fotteler, Andrioti Bygvraa, & Jensen, 2020).

Моніторинг та контроль. Конвенція про працю в морському судноплавстві 2006 року встановлює комплексні вимоги щодо моніторингу та контролю, які включають регулювання роботи, умов проживання, охорону здоров'я, медичне обслуговування, харчування та соціальний захист моряків. Ці положення є ключовими для забезпечення безпечних і гідних умов праці на морі.

Особлива увага в Конвенції приділяється необхідності забезпечення належного медичного обслуговування на борту. Зокрема, вимагається, щоб суднова аптечка, її вміст та медичне устаткування підтримувались у належному стані та регулярно інспектувались не рідше ніж кожні 12 місяців відповідальними особами, призначеними компетентним органом.

Конвенція також вимагає прийняття та ефективного застосування політики і програм забезпечення безпеки і гігієни праці, що включає оцінку ризиків, підготовку та інструктаж моряків. Такі заходи спрямовані на зниження й профілактику ризиків, пов'язаних з впливом шкідливих факторів, хімічних речовин, а також ризиків, що можуть призвести до каліцтв чи захворювань.

Важливим аспектом є залучення моряків та інших зацікавлених сторін до здійснення програм профілактики нещасних випадків, травматизму та

професійних захворювань з метою постійного вдосконалення безпеки й гігієни праці.

Окрім цього, Конвенція передбачає визначення умов, згідно з якими персональні дані моряків можуть оброблятися службами набору та працевлаштування, включаючи збирання, зберігання, обробку й передачу таких даних третім сторонам, з належним урахуванням захисту права на приватне життя та необхідності захисту конфіденційності даних.

Ці положення Конвенції створюють систему моніторингу та контролю, спрямовану на забезпечення безпеки, здоров'я та благополуччя моряків, що сприяє підвищенню ефективності та безпеки морських операцій.

Для реалізації цих вимог Конвенція закладає основу для національної інспекційної системи, що включає проведення регулярних інспекцій суден для перевірки відповідності їх умов роботи та життя встановленим міжнародним стандартам. Це забезпечується через введення механізмів сертифікації та видачі «Сертифікатів про відповідність праці на судні», які підтверджують, що судно відповідає вимогам Конвенції щодо умов праці та життя моряків.

Крім того, Конвенція встановлює принципи ефективного розгляду скарг моряків, які є частиною системи моніторингу та контролю. Вона передбачає, що на кожному судні має бути встановлена процедура подання скарг, яка дозволяє морякам висловлювати свої занепокоєння щодо умов праці без побоювання втрати роботи або інших відплатних заходів.

Також, Конвенція сприяє здійсненню міжнародного співробітництва між державами-членами з метою забезпечення універсального дотримання та виконання її вимог, включно з обміном інформацією про стан виконання та досвідом у сфері моніторингу та контролю за умовами праці моряків.

Наостанок, важливим є впровадження системи внутрішнього контролю на суднах (Bauer, 2007), що вимагає від судновласників розроблення та підтримання програм безпеки та гігієни праці, орієнтованих на профілактику ризиків та забезпечення безпеки моряків. Це включає здійснення регулярних самооцінок та переглядів з метою неперервного покращення умов праці на борту.

Таким чином, моніторинг та контроль за виконанням положень Конвенції є інтегральною частиною зусиль міжнародної спільноти спрямованих на підвищення стандартів праці в морському судноплавстві, що забезпечує гідні умови праці для моряків по всьому світу.

Охорона праці на морському транспорті в контексті взаємодії міжнародного та національного права. Проблематика застосування та виконання міжнародних норм охорони праці є комплексною та багатоаспектною, оскільки вона залучає різноманітні зацікавлені сторони на глобальному рівні та вимагає від кожної країни адаптації цих норм до своїх національних умов. Незважаючи на значний прогрес у стандартизації охорони праці на морі, існують певні виклики, що ускладнюють цей процес.

Одним з основних викликів є відмінності у національному законодавстві та рівні його впровадження. Країни різняться за юридичними традиціями, рівнем економічного розвитку та готовністю до прийняття міжнародних стандартів, що може призвести до неоднорідності у застосуванні та дотриманні норм охорони праці на морі. Такі розбіжності можуть створювати проблеми для судноплавних компаній, що діють у міжнародних водах, оскільки вони змушені адаптуватися до різних вимог різних юрисдикцій.

Іншою значною проблемою є виявлення та боротьба з «зручними прапорами» – практикою реєстрації суден у країнах, які пропонують ліберальніше законодавство та менш суворі вимоги до охорони праці. Це ускладнює забезпечення єдиних стандартів безпеки та захисту працівників, оскільки деякі судовласники можуть обирати прапори країн, що менше зосереджені на дотриманні міжнародних норм.

Крім того, існують виклики, пов'язані з моніторингом та виконанням встановлених стандартів. Ефективний контроль за дотриманням міжнародних конвенцій та норм вимагає від країн наявності достатніх ресурсів, кваліфікованих інспекторів та ефективних механізмів відповідальності. Однак, не всі країни мають необхідні ресурси або політичну волю для забезпечення такого контролю.

Прогалини у міжнародному співробітництві та обміні інформацією також становлять проблему для ефективного регулювання охорони праці на морі (Dragomir, 2019).

Відсутність єдиної бази даних порушень або аварій, пов'язаних з охороною праці, ускладнює обмін досвідом та інформацією між країнами та організаціями (Ntovas, 2014).

Враховуючи зазначені виклики, важливою є постійна робота на міжнародному рівні з метою удосконалення існуючих механізмів контролю, забезпечення універсальності та ефективності застосування міжнародних стандартів охорони праці на морі. Це вимагає спільних зусиль урядів, міжнародних організацій, судноплавних компаній та профспілок для розробки та впровадження інноваційних рішень, спрямованих на покращення умов праці та безпеки моряків.

Технічні та організаційні заходи безпеки на морському транспорті відіграють критичну роль у забезпеченні охорони праці моряків, а також у підтримці безпечного та ефективного судноплавства. Ці заходи охоплюють широкий спектр дій та ініціатив, спрямованих на мінімізацію ризиків для життя та здоров'я моряків під час їхньої роботи на борту суден.

Однією з ключових складових є розвиток і впровадження передових технологій та обладнання, які забезпечують високий рівень безпеки на судах. Це включає системи навігації, автоматичного керування, засоби зв'язку, системи пожежогасіння, а також обладнання для рятувальних операцій. Використання таких технологій дозволяє ефективно виявляти та усувати потенційні загрози безпеці, забезпечувати швидку та координовану реакцію на надзвичайні ситуації.

Важливе значення мають також організаційні заходи, які забезпечують належне управління безпекою на морських судах. Це включає розробку та впровадження політик безпеки, процедур експлуатації суден, програм навчання та підвищення кваліфікації моряків. Особлива увага приділяється підготовці екіпажів до дій у надзвичайних ситуаціях, включаючи пожежі, затоплення, аварійну евакуацію.

Навчання та сертифікація моряків згідно з міжнародними стандартами, такими як Міжнародний кодекс з підготовки та дипломування моряків і несення вахти (STCW), є ще одним важливим аспектом забезпечення безпеки. Регулярне оновлення знань та навичок моряків з питань безпеки, першої допомоги, пожежної безпеки та виживання на морі сприяє підвищенню загального рівня безпеки судноплавства.

Крім того, важливу роль у забезпеченні безпеки на морському транспорті відіграє впровадження систем управління безпекою на суднах, заснованих на міжнародних стандартах, таких як Міжнародний кодекс управління безпекою (ISM Code). Ці системи передбачають інтегрований підхід до управління ризиками, що дозволяє систематично ідентифікувати потенційні загрози та вживати відповідних заходів для їх запобігання або мінімізації (Fotteler, Andrioti Bygvraa, & Jensen, 2020).

У сукупності, технічні та організаційні заходи безпеки на морському транспорті формують комплексний захист для моряків, сприяючи створенню безпечного робочого середовища на суднах та ефективному управлінню ризиками, пов'язаними з морською діяльністю. Ці заходи вимагають постійного оновлення та адаптації до змінюваних умов і нових викликів, що виникають у галузі морського транспорту.

Соціальні аспекти охорони праці на морському транспорті представляють собою критично важливу сферу, що впливає на якість життя моряків, їх соціальне забезпечення, а також на загальну ефективність і стабільність морських транспортних операцій. Забезпечення гідних умов праці, соціального захисту та підтримки благополуччя моряків є основою для створення продуктивного та мотивованого екіпажу.

Питання соціального захисту моряків охоплює широкий спектр аспектів, включаючи забезпечення гідних житлових умов на борту, доступ до медичного обслуговування, соціального страхування, а також забезпечення достатнього відпочинку та відпусток. Важливим фактором є також доступ до засобів зв'язку

з сім'єю та близькими, що має велике значення для психологічного благополуччя моряків під час тривалих рейсів.

Соціальне забезпечення, як інтегральна частина соціального захисту, передбачає системи страхування від нещасних випадків, хвороб, страхування життя, пенсійне забезпечення та інші види соціальної підтримки. Ефективне впровадження таких систем сприяє зменшенню соціального ризику для моряків та їх сімей, забезпечуючи їм фінансову стабільність та захист в умовах, що постійно змінюються.

Розвиток програм психологічної підтримки та професійного розвитку є ще одним важливим аспектом соціальних гарантій для моряків. Підтримка психологічного благополуччя, забезпечення можливостей для навчання та кар'єрного росту сприяють підвищенню мотивації працівників, їх професійній задоволеності та відданості своїй справі.

Значення соціальних аспектів охорони праці на морському транспорті не може бути переоцінене, оскільки воно безпосередньо впливає на стан здоров'я та благополуччя моряків, ефективність їхньої праці та безпеку мореплавства в цілому. Це вимагає від усіх зацікавлених сторін – від судновласників до урядів та міжнародних організацій – спільних зусиль для розробки та впровадження ефективних політик та програм, спрямованих на покращення соціальних умов праці на морі. Така співпраця та взаємодія становлять основу для створення більш безпечного та справедливого робочого середовища для моряків, що, у свою чергу, сприяє сталому розвитку морського транспорту на глобальному рівні.

Вплив технологічного розвитку на охорону праці в морському секторі є надзвичайно важливим аспектом, який відкриває нові можливості для підвищення безпеки та ефективності роботи моряків. Сучасні технології, такі як автоматизація, роботизація, цифровізація та використання штучного інтелекту, революціонізують морський транспорт, забезпечуючи новітні методи захисту здоров'я та безпеки морського персоналу.

Автоматизація судноплавних операцій та впровадження систем дистанційного керування дозволяють зменшити фізичне навантаження на

моряків, знизити ризик людських помилок та підвищити точність виконання морських маневрів (Fotteler, Andrioti Bygvraa, & Jensen, 2020). Це сприяє не лише підвищенню безпеки навігації, але й забезпечує кращий захист морського середовища від потенційних забруднень.

Певна річ, не в цьому контексті не буде зайвим згадати про цифровізацію та використання передових засобів зв'язку, що відкривають нові можливості для постійного моніторингу стану здоров'я моряків, оперативного отримання медичних консультацій та забезпечення ефективної підтримки в умовах, коли доступ до традиційних медичних закладів обмежений. Такі системи медичного спостереження дозволяють своєчасно виявляти симптоми захворювань або втоми, запобігаючи виникненню більш серйозних проблем зі здоров'ям. Штучний інтелект і аналітика великих даних використовуються для оптимізації маршрутів судноплавства, прогнозування та запобігання надзвичайним ситуаціям на морі. Аналіз даних дозволяє вчасно ідентифікувати потенційні загрози безпеці, оптимізувати управління ресурсами судна та підвищити загальну ефективність судноплавних операцій.

Розвиток та впровадження інноваційних технологій у морському секторі вимагає від усіх зацікавлених сторін – урядів, судновласників, морських професійних асоціацій – активної участі у процесі навчання та адаптації до нових умов роботи (Fotteler, Andrioti Bygvraa, & Jensen, 2020).

Це необхідно для забезпечення, що моряки володіють необхідними навичками та знаннями для ефективної взаємодії з новітнім обладнанням та системами управління безпекою.

Освітні програми та тренінги повинні бути спрямовані на ознайомлення моряків з принципами роботи сучасних технологій, засадами кібербезпеки та методами ефективного реагування на потенційні загрози, що виникають у зв'язку з технологічним прогресом. Крім того, важливо враховувати психологічний аспект впровадження нових технологій, забезпечуючи адекватну підтримку морякам під час адаптаційного періоду.

Використання передових технологій також має значний потенціал для покращення процедур рятувальних операцій на морі, забезпечення точнішого прогнозування погодних умов та підвищення загальної безпеки морських перевезень. Системи раннього попередження, дрони та інші безпілотні технології можуть бути використані для моніторингу стану суден, виявлення небезпечних умов та швидкого реагування на аварійні ситуації.

Технологічний розвиток у морському секторі відкриває широкі можливості для покращення охорони праці, але також ставить перед учасниками галузі нові виклики, пов'язані з потребою постійного оновлення знань, адаптації до змін та забезпечення безпеки технологічних процесів. Інтеграція інновацій повинна відбуватися з урахуванням принципів сталого розвитку та етики, з метою не лише покращення ефективності та безпеки, але й забезпечення захисту прав та інтересів моряків в нових умовах їхньої трудової діяльності.

Висновки. Охорона праці на морському транспорті виступає як один із найважливіших аспектів міжнародного морського права, забезпечуючи не лише безпеку моряків під час виконання їхніх професійних обов'язків, а й ефективність та безпеку судноплавства в цілому. Аналіз правового регулювання охорони праці на морському транспорті дозволяє виділити кілька важливих висновків:

Поняття охорони праці на морському транспорті охоплює комплекс заходів, правил та норм, спрямованих на забезпечення безпечних і здорових умов праці для моряків. Важливим є забезпечення комплексного підходу, який враховує унікальні умови роботи на морі, включаючи ізоляцію, тривалість вахт, потенційні небезпеки та необхідність дотримання міжнародних стандартів безпеки.

Особливості правового регулювання цього різновиду трудових відносин виправдані надзвичайною важливістю забезпечення безпеки моряків, які виконують свою роботу в умовах підвищеного ризику. Міжнародна спільнота приділяє особливу увагу цьому питанню через транснаціональний характер морського судноплавства, необхідність уніфікації стандартів охорони праці та постійну потребу в оптимізації міжнародних норм. Прийняття Конвенції 2006

року було продиктовано потребою в оновленні і консолідації міжнародних норм охорони праці на морі, а також забезпеченні їх кращої імплементації та контролю на національному та міжнародному рівнях.

Основні елементи інституту охорони праці на морському транспорті включають стандарти щодо тривалості робочого часу та часу відпочинку, вимоги до житлових і санітарних умов на судні, забезпечення медичної допомоги та доступу до неї, а також професійну підготовку моряків з питань безпеки. Проблемним залишається забезпечення однакового рівня дотримання цих стандартів у різних країнах, що потребує від держав-членів активної роботи по імплементації міжнародних угод у національне законодавство та забезпечення ефективного контролю за їх дотриманням. Незважаючи на значний прогрес, досягнутий завдяки Конвенції 2006 року, потребують уваги питання, пов'язані з різницею у рівні застосування і контролю стандартів у різних країнах, що може призводити до нерівних умов праці для моряків залежно від прапора, під яким плаває судно.

Необхідно продовжувати роботу по гармонізації міжнародних стандартів охорони праці на морі з національним законодавством, забезпечуючи їх однакове та ефективне застосування незалежно від прапора судна.

Важливо також посилити заходи з підвищення обізнаності серед моряків та судовласників щодо важливості дотримання стандартів охорони праці та проводити регулярні навчальні програми, спрямовані на підвищення рівня безпеки на судах.